

Міністерство освіти і науки України
Національний університет
«Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»
Wroclaw University of Economics and Business (Польща)
Bialystok University of Technology (Польща)
Ghent University (Бельгія)
«1 DECEMBRIE 1918» University of Alba Iulia (Румунія)
UNIVERSITY ISMA (Латвійська республіка)
VARNA FREE UNIVERSITY «CHERNORIZETS HRABAR» (Болгарія)
Академія праці, соціальних відносин та туризму
Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу
Міжрегіональна Академія управління персоналом
Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана
Національний технічний університет «Дніпропетровська політехніка»
Національний університет «Чернігівська політехніка»
Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя
Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова

**Матеріали XII Міжнародної
науково-практичної Інтернет-конференції
ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ ПУБЛІЧНОГО
УПРАВЛІННЯ В УКРАЇНІ**

24 квітня 2025 року

Полтава – 2025

У сучасному інформаційному суспільстві цифрові технології створюють нові форми контролю та нагляду. Цифрові медіа не лише забезпечують платформу для комунікації, але й виступають ефективним інструментом соціального контролю, визначаючи вектори соціокультурного та особистісного розвитку. Через процес датифікації – перетворення різних аспектів життя на цифрові дані – медіа сприяють встановленню нових форм спостереження та управління поведінкою індивідів [2]. Проте використання паноптикуму в боротьбі з корупцією досить часто критикується через не етичність, відсутність конфіденційності та високу вартість даної концепції. Баланс між перевагами концепції паноптикуму та захистом прав особистості лишається складним питанням.

Отже, використання принципів паноптикуму в боротьбі з корупцією є складним питанням, яке потребує досліджень та оцінок експертів, щоб уникнути етичних суперечок та зберегти демократичні цінності, проте цей концепт є багатограним підходом, що поєднує прозорість, підзвітність та спостереження, і може бути ефективним методом для боротьби з корупцією.

Література:

1. Jeremy Bentham, «The Panopticon Writings»(1995), ст. 23-25. URL: <https://surl.li/biaism> (дата звернення 31.03.2025)
2. Водотика Т., Грищенко М. Шліпченко С. «Виклики та трансформації містопланування під час пандемії Heinrich Böll Stiftung. Київ. 27 квітня 2020 URL: <https://surl.li/iffzju> (дата звернення 31.03.2025)
3. Глобальний звіт про корупцію 2020 року Transparency International. URL: <https://surl.li/bhtvpy> (дата звернення 31.03.2025)
4. Коваленко І., Мелякова Ю., Кальницький Е. Цифровий паноптикум та медіа: особливості контролю в культурно-комунікативній системі сучасного суспільства. Вісник Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого. Серія: Філософія, філософія права, політологія, соціологія. 2022. Т. 3. № 54
5. Фуко М. Наглядати й карати: народження в'язниці / пер. з фр. П. Тарашук. - К.: Основи, 1998. - 392 с.

Лахижа Микола Іванович

*доктор наук з державного управління, професор
Національний університет «Полтавська політехніка
імені Юрія Кондратюка»*

АДАПТАЦІЯ ПУБЛІЧНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ ДО СТАНДАРТІВ ЄС: МЕХАНІЗМИ ТА ІНСТРУМЕНТИ

Адаптація (пристосування) публічної адміністрації (публічні організації та публічна служба в них) до стандартів Європейського Союзу є важливим завданням, яке виникає в період зближення країни з ЄС (угода про співпрацю, асоціація, кандидатство) і залишається в період

членства. Актуальність проблематики адаптації до стандартів ЄС помітно простежується не лише при аналізі політичних процесів, а й при вивченні багатьох навчальних предметів, зокрема, курсів, пов'язаних з європейською інтеграцією, публічним управлінням, публічною службою.

Процес адаптації є багатостороннім як з точки зору державної політики, так і відносно її форм та механізмів впровадження. Необхідність адаптації викликана потребою у виконанні вимог ЄС до країн, які претендують на членство, з одного боку, та завданнями створення в кожній із країн сучасної публічної адміністрації, з іншого. Адаптація публічної адміністрації є однією з найважливіших складових пристосування окремих країн до функціонування в рамках єдиного інтеграційного механізму, а вироблені спільними зусиллями стандарти ЄС спрямовані на досягнення спільних цілей членів співтовариства.

Основними вимогами, яким потрібно відповідати аби стати членом ЄС є Копенгагенські критерії, які зобов'язують країну-кандидата мати: стабільні інституції для забезпечення демократії, верховенства права, захисту прав та свобод людини та прав меншин; функціонуючу, конкурентоздатну ринкову економіку; дотримання взятих на себе зобов'язань. Недеталізованість цих критеріїв посилює можливість політичного рішення ЄС відносно окремих країн, зважаючи на їх потенційну цінність для ЄС, що, зокрема, помітно відносно України. Слід також відзначити й еволюцію Копенгагенських критеріїв, наприклад, Оновлена методологія розширення (2020) спрямована на покращення виконання реформ, розбиває процедуру вступу на 35 розділів та 6 кластерів, що дозволяє більш чітко робити пропозиції та оцінювати готовність країни-кандидата. Перший кластер включає верховенство права, функціонування демократії, боротьбу з корупцією. Включені до цього кластеру реформи визначають загальну динаміку переговорів, впливаючи на стан впровадження інших секторальних реформ. На думку експертів Центру політико-правових реформ: «Відмінністю цього кластеру від інших є і той факт, що ці реформи більшою мірою ґрунтуються на міжнародних стандартах і впроваджуються в усіх країнах з урахуванням особливостей правової системи, у той час, як інші — на конкретних актах ЄС» [1]. Відзначається, що для досягнення синергії між учасниками процесів європейської інтеграції необхідні аналітика, стратегічне бачення, комунікація, координація, побудова партнерств, інформування, просвіта та посилення спроможності.

Аналіз Оновленої методики та практики переговорного процесу ЄС з країнами –кандидатами (станом на 15.03.2025 р. це Албанія, Молдова, Північна Македонія, Сербія, Туреччина, Чорногорія та Україна) дозволяє виділити основні механізми та інструменти процесу адаптації. До механізмів варто віднести: гармонізацію законодавства з правовими нормами ЄС (відповідно до *acquis communautaire*); інституційну перебудову; управління людськими ресурсами, включаючи антикорупційні заходи; диджиталізацію; партнерство з інституціями ЄС тощо.

До ключових інструментів процесу адаптації можна віднести: законодавчі (оцінка чинного законодавства на відповідність *acquis communautaire*), регуляторні (національні стратегії реформ та їх нормативно-правове забезпечення), інституційні (створення спеціалізованих органів публічної адміністрації та реформування існуючих), освітні (забезпечення реалізації Європейської рамки компетентностей), цифрові та технологічні (е-уряд, цифрові сервіси тощо), фінансові (використання грантів, технічної допомоги, європейських фондів), антикорупційні інструменти (е-декларування, громадський контроль, антикорупційні платформи тощо).

Суттєве значення для процесу адаптації має його інституціональне (правове та організаційне) забезпечення. Наприклад, в Україні за ініціативи ЄС на виконання директив, резолюцій та регламентів Європейської Комісії діє Центр адаптації державної служби до стандартів Європейського Союзу, який сприяє удосконаленню координацій дій, зокрема, шляхом організації роботи з ефективного використання таких важливих інструментів інституційного розвитку як Загальна схема оцінювання (CAF); Підтримка удосконалення публічного управління та менеджменту (SIGMA); Близнюки (обмін досвідом) (Twinning); Технічна допомога та обмін інформацією (TAIEX) та інші. Досвід свідчить, що країни-кандидати в процесі реформ поліпшують свої показники і стають економічно та політично сильнішими, що робить процес європейської інтеграції важливим комплексним механізмом їх розвитку.

Водночас залишаються важливими питання моніторингу виконання запланованих євроінтеграційних заходів, що усвідомлюється органами влади в рамках реалізації нормативно-правових актів, спрямованих на адаптацію публічного України до стандартів ЄС [2; 3]. Прикладом можуть бути рішення центральних органів влади України щодо визначення критеріїв євроінтеграційної складової державних цільових програм (2005 р.) [4].

Література:

1. Мельник В. Наступні кроки України в ЄС: як подолати виклики фундаментального кластеру переговорів? ЦППР. 10.09.2024. URL: <https://pravo.org.ua/blogs/nastupni-kroky-ukrayiny-v-yes-yak-podolaty-vyklyky-fundamentalnogo-klasteru-peregovoriv/>

2. Про Концепцію адаптації інституту державної служби в Україні до стандартів Європейського Союзу. Указ Президента України від 5 березня 2004 року N 278/2004. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/278/2004#Text> (втрата чинності від 06.06.2020, підстава - 214/2020).

3. Стратегія реформування державного управління України на 2022-2025 роки. Схвалено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 21 липня 2021 р. № 831-р. URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/reforms/pars-2022-2025-ukr.pdf>